

אוצר הנפש

** *		
18:35	17:39	י-ם
18:36	17:40	ת"א
18:35	17:39	חיפה
18:37	17:41	ב"ש

עלון שבועי בענייני תורת הנפש ותיקון המדות משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א

אוצר הפרשה אוצר הסיפור

רבי מנחם נחום מטשרנוביל | מה שבר את הכוס?

רבי מנחם נחום מטשרנוביל הסתלק ביא מרחשון. רבי מנחם נחום ינק את רוב תורתו מהמגיד ממעזריטש, אך פעמיים עוד הספיק לבקר אצל הבעל שם טוב הקדוש. מסופר, כי הבעל שם טוב הזמין אותו לבוא אליו – אך הוא סירב, באמרו שהוא מלמד לילדים ואינו יכול להניח את תלמידיו ללא מלמד. ביקש אפוא הבעש"ט מאנשי עירו שימנו מלמד אחר במקומו, וכך יוכל לנסוע אליו. אנשי העיר שמעו בקולו, ובראש החודש הבא נותר רבי נחום ללא תלמידים... חשב רבי

נחום שהסיבה היא חוסר שביעות רצון מתפקודו כמלמד, ובא אל ההורים כדי להחזיר להם את הכסף שקיבל מהם עד עתה – כיוון שחשש כי גזל הוא בידו, שהרי לא היו מרוצים מהאופן שבו לימד.

כשנודעה לו הסיבה האמיתית, החליט לנסוע אל הבעל שם טוב והיה אצלו פעמיים בטרם נפטר (שאז התחיל לנסוע אל המגיד).

על אותו ביקור ראשון מסופר, כי כשהיה אצל הבעל שם טוב נכנס אל הבית עני מגושם אחד וביקש נדבה. מיד כשנכנס העני, פקעה כוס זכוכית שהיתה מונחת על השולחן והתפוצצה לרסיסים. ציווה הבעל שם טוב שיתנו לאיש נדבה ולא יעכבו אותו בבית. לאחר שהלך פנה הבעל שם טוב אל רבי מנחם נחום, ואמר לו: רואה אתה בני? אפילו הכלים שלי אינם יכולים לסבול אדם מגושם. אבל אתה – במחשבה קטנה ביותר תוכל לפגום הרבה יותר מאשר במעשה עברה של האיש המגושם הזה.

לאחר מכן הכין הבעל שם טוב סעודה לכבוד ביקורו של המאור עיניים, אכלו יחד וברכו בזימון. ואמר הבעל שם טוב, שמשה רבינו אכל 'קעסט' אצל יתרו חמיו, והיום האחרון שאכל אצלו היה יום רביעי. וכיוון שהבעל שם טוב כיוון את אותן הכוונות שכיוון משה רבינו באותה סעודה, הצטרף לסעודה משה רבינו, והוא היה השלישי לזימון.

ההוראה הראשונה שקיבל ר' נחום מהבעש"ט – טהרת המחשבה – תופסת מקום חשוב מאוד בתורתו. בדרושו לפרשת לך לך, הוא מסביר מדוע הצדיקים נדרשים לכך: את הפסוק "וילך אברהם כאשר דבר אליו ה', וילך אתו לוט" – הוא מסביר כך – אברהם, שהוא הצדיק, הולך בדרך ה' ועושה את כל המוטל עליו. אך, אחרי שהוא מתעלה בדרכו, אז מגלה הוא כי "וילך אתו לוט" – גם היצר הרע עודנו מתלווה אליו... כעת, כשהיצר הרע נעשה עדין ומתוחכם כל כך, קשה מאוד להישמר ממנו – המשך בעמ' הבא

"לך לך" ב"רצוא ושוב"

ב"לך לך" יש שני פירושים בחסידות:

לפי פירוש אחד "לך לך" היינו הליכה מלמטה למעלה, לך אל שרש הנשמה שלך ("לך", אליך, אל שרשך).

שרש הנשמה של כל יהודי הוא בחינת "אין מזל לישראל". בידוע, כתוב במדרש שכל האבות נקראו בשם ישראל – גם אברהם הוא ישראל וגם יצחק הוא ישראל. העליה לשרש ישראל בכלל והאבות בפרט אומרת להגיע לאין האלקי, שהוא השרש האמתי. יש את האין של היש ויש את האין האמתי. השרש האמתי הוא האין האמתי של ה', שבו "אין עוד מלבדו", לא רק האין של היש (שבו כבר משוער היש העתיד להיות).

אבל יש פירוש הפוך בחסידות, ש"לך לך" היינו מלמעלה למטה, משרש הנשמה "אל הארץ אשר אראך". לפי הפירוש הראשון "הארץ אשר אראך" היא הארץ העליונה, אבל הפשט הוא הארץ התחתונה, ארץ ישראל, שהיא המקום "אשר הוי' אלהיך דרש אתה תמיד עיני הוי' אלהיך בה מרשית שנה ועד אחרית שנה". "לך לך" אל המקום בו תוכל לגלות אלקות, שה' יהיה "אלהי הארץ" (לא רק "אלהי השמים"), זה התכל'ס.

יש לחבר את שני הפירושים יחד, ואזי "לך לך" אומר "רצוא ושוב" – "רצוא" מלמטה למעלה ו"שוב" מלמעלה למטה, "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק". (אור לו' חשון פ"ו)

אוצר התבונה

קווים לדמותן של ארבע האמהות

לכל האמהות היתה רוח הקדש, שמתבטאת בכמה דברים, אבל בין שבע הנביאות חז"ל מונים רק את שרה אמנו. בעוד שרה אמנו היא נביאה, רבקה אמנו מצטיינת בהיותה אשה משכלת. אבל יש לשרה ורבקה מכנה משותף – שתיהן חולקות על בעליהן ומשנות את דעתם בנוגע לדור ההמשך (במודע או שלא במודע, ברצון או שלא ברצון). לעומתן, לאה ורחל, גם כאשר יעקב מתייעץ עמן – לפני שהוא עוזב את בית לבן – הן אומרות לו 'תעשה מה שאתה מבין, מה שהקב"ה אמר לך', ולא מביעות דעה אחרת או מעכבות אותו.

בעוד אברהם מבקש "לו" ישמעאל יחיה לפניך" שרה אומרת לו "גרש האמה הזאת ואת בנה" וה' אומר לו "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה", בקול הנבואה שלה, משום שהיא גדולה ממך בנביאות. רבקה רואה שיצחק רוצה לברך את עשו והיא חולקת עליו ברוח הקדש

לכל האמהות

היתה רוח

הקדש,

שמתבטאת

בכמה דברים,

אבל בין שבע

הנביאות חז"ל

מונים רק את

שרה אמנו

שלה, שהיא בעצם הדעת שלה – לדעתה צריך לברך את יעקב, והיא סומכת מספיק על דעתה כדי לעשות מה שנראה כמו רמאות כדי שדעתה תתקיים. יצחק הוא חכם, הוא יודע שעשו הוא לא צדיק ויש לו סברות למה בכל זאת לברך אותו, אבל רבקה חולקת עליו בסברא, ובעיקר היא יודעת שבמציאות זה לא יעבוד – היא פועלת לפי דעתה ומצליחה (וגם יצחק 'חותם' על כך, "גם ברוך יהיה").

המכנה המשותף הזה של שרה ורבקה מתאים להקבלה שלהן לספירות **נצח והוד**, שהן "כליות יועצות". חכמת הכליות – שנוגעת במיוחד להמשכה לדורות הבאים – גדולה יותר, במובנים מסוימים, גם מהחכמה שיש בראש. בפרט, כתוב שבנצח שרש הנביאים ובהוד שרש החוזים – שרה היא נביאה ממש ואילו לרבקה יש חזון של רוח הקדש על ההמשך של עם ישראל.

לאה אמנו מכוונת כנגד ספירת **היסוד** – כח ההולדה. רוב מנין ורוב בנין של עם ישראל בא מלאה אמנו, שמחזרת להרבות שבטים, וממנה מגיעים שלשת הכתרים בעם ישראל – כתר תורה (משה רבינו, משבט לוי), כתר כהונה (אהרן הכהן, משבט לוי) וכתר מלכות (משבט יהודה).

רחל אמנו מכוונת כנגד ספירת **המלכות**, היורדת מעולם האצילות לגלות אלקות בעולמות התחתונים בריאה-יצירה-עשיה. כתוב שהכח של רחל הוא לגלות אלקות גם במקומות הרחוקים והחשוכים, תפקיד קשה ביותר, שבגללו היא היתה עקרה (גם שרה ורבקה היו עקרות, ורק לאה לא צפתה לילדים זמן ממושך). לכן רחל זקוקה גם ליוסף ובנימין, צדיק עליון וצדיק תחתון, שימשיכו אליה את האור שתוכל לגלות אותו למטה.

בדרך כלל מציינים את סדר האמהות שרה, רבקה, רחל ולאה – מקדימים את רחל ללאה, משום שרחל היתה עיקרו של בית יעקב – אבל בפועל יעקב נשא קודם את לאה, האחות הגדולה, ורק אחר כך את רחל, האחות הקטנה. אמנם היתה כאן רמאות של לבן, אבל מה שקורה במציאות הוא השגחה פרטית, והסדר של ההקבלה כאן הוא לפי סדר הזמנים (והגילאים) של האמהות.

(ליל שביעי של פסח פ"ו)

אוצר הרמז

לך לך = 100

יש רמז לגיל מאה בו הוליד אברהם, כבר בדבור הראשון של ה' לאברהם אבינו, "לך לך מארצך וגו'" – "לך לך" שוה מאה. ה' רומז לאברהם – תכלית ההליכה שלך היא שתזכה לבן בגיל מאה שנה, ממנו יצא עם ישראל שיקבל את התורה ויביא את המשיח, תכלית הכוונה של בריאת העולם.

(י"ח חשון פ"ב)

אוצר הפתגם

כל אדם צריך לומר "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי", החל מהאב הראשון, אברהם אבינו – הוא השיג את ה' ואהב אותו, והביטוי המעשי לאהבה הוא להאהיב את ה' על הבריות. (ה' מנחם אב פ"ו)

המשך מ'אוצר הסיפור':

יש להיזהר מכל מחשבה קטנה שאיננה מדויקת בתכלית.

בהקשר לכוס השבורה ראוי לציין, כי ישנם לפעמים אנשים המתהדרים בתופעות שכאלה: נכנס אדם לבית, ומייד מתחילות הכוסות להישבר, כפיות להתעקם, וכיוצא באלה. אולם לעומת הרואים בכך תופעה רוחנית המעידה על גדלות או ייחוד, קורא לכך הבעל שם טוב "איש מגושם". אכן, גם האיש המגושם יכול לעשות תשובה ולהתעדר. הכח להביאו לידי כך נמצא בידי הצדיק [הבעש"ט, שמה שנתן לו נדבה ובקש שלא יעכבוהו בבית, היינו ראשית תיקונו] ועל שם כח זה קרא לבת שלו אדל לשון עדינות ודוק.

(מתוך נפלאות חשון פ"ה)